

Lähetuse tulemuste kokkuvõte

Lähetuse aeg ja koht: 26.-30.03.2017, Põhja-Satakunta ja Karhuseutu tegevusgruppide piirkonnad Soomes

Lähetuse tulemuste kokkuvõtte koostas: Ede Teinbas

Lähetusel osalesid: Ede Teinbas (ja Marju Kaivapalu Keila vallast)

Vastuvõtjateks olid:

- 1) Põhja-Satakunta tegevusgrupp, koostöö koordinaator Krista Antila (Krista Antila krista.antila@kankaanpaa.fi) ja tegevjuht Juha Vanhapaasto (juha.vanhapaasto@kankaanpaa.fi)
- 2) Karhuseutu tegevusgrupp, rahvusvaheliste koostööprojektide koordinaator Jaana Mälkki (jaana.malkki@karhuseutu.fi) koos Pori linnaga, keskkonnaagentuuri planeeringute juht Seppo Salonen (seppo.salonen@pori.fi)

Ürituse päevakava/lisainfo on leitav <https://docs.google.com/document/d/1-Uy7W0tjWoNNHEpIBI3y0Tbi7ivTlxWEixVtSGzSzJ0/edit?ts=58b9710c>

Kokkuvõte:

Põhja-Satakunta tegevusgrupiga on koostöös ettevalmistamisel kaks rahvusvahelist koostööprojekt: 5*nature, mille eesmärgiks on piirkonna kui külastuskeskkonna arendamine ning Inno-Eco, mille eesmärgiks on ringmajanduse arendamine piirkonnas. 26.-27 märtsil kohtusime tegevusgrupi töötajatega, tutvustasime vastastikku oma piirkondi ja arutasime koostööprojektide aspektide üle.

Karhuseutu tegevusgrupiga oleme saanud kontakti läbi Keila valla – Keila vald on teinud meie piirkonnale ettepaneku osaleda rahvusvahelises koostööprojektis, mille eesmärk on rannaala kaitse ja arendamine. 27.-30. märtsil toimus Pori linnas rannaala kaitse ja arendamise projekti ettevalmistav rahvusvaheliste partnerite kohtumine. Lepiti kokku projekti rahvusvahelistes tegevustes ja ajakavas.

Detailne memo:

1. Põhja-Satakuntas külastasime Jämijärvi spordi- ja puhkekeskust ja Soome esimest sisesuusatunnelit. Külastasime ka Kankaanpää kunstikooli, mis on üks väheseid just selleks eesmärgiks ehitatud koolihoonega.

Kohtusime tegevusgrupi koostöökoordinaatori Krista Antilaga ja tegejuhi Juha Vanhapaastoga, arutasime piirkondade ühisosa teemal. Põhja-Satakunta piirkonnas on oluliseks kalastamine rannikul ja talvesport, ka motosport. On palju järvi-jõgesid, soid, põhjavett, spaasid, merepiir ja saarestik. On tuulepargid, LNG terminal, suur rehabilitatsioonikeskus ja sõjaväebaas. Kasvatatakse tomateid ja salatit kasvuhoonetes. Piirkond on ka oluline kunstikeskus, mitmed kunstiprojektid ja kunstiülikool. Majandusharudest domineerivad teenused, metallitööstus, (nüüdseks suletud) tekstiilitööstused (Finlayson, Reima). Enamik VKEd. Piirkonda kuulub 10 omavalitsust, seal elab 41 700 elanikku ja töötab 1933 ettevõtet, st ettevõtlusaktiivsus on suur. Probleemiks on vähenev elanikkond.

Tegevusgrupis on 4 töötajat ja 5 LAG peale üks inimene, kes teeb kommunikatsioonitegevusi – rahastus selle jaoks tuleb mitte LEADERist, vaid kohalikest arendusorganisatsioonist. Tegevusgrupi eelarve moodustab EL raha (45 %), riigi raha (35 %) ja omavalitsuste panus (20 %). 200 000 eurot aastas LAG administratiivkuludeks (ca 16 %).

Eelmisel perioodil 311 projekti ja kogurahastus ca 10,5 miljonit eurot. Sellel perioodil 120 projekti heaks kiidetud. Projekte esitatakse jooksvalt, kord kuus koguneb juhatus ja otsustab, kes saab ja kui palju raha. võivad teha n.ö. vähendamisotsused ja anda soovitusi projekte muuta. On toetanud palju külamajade ehitust, kunsti toetamist, investreeringuid sporti ja ettevõtlusesse.

Vahetasime infot, kui kaugele on koostööprojektide teemal kummaski piirkonnas jõutud. Põhja-Satakunta nõukogu on 5*Nature projektikavandi heaks kiitnud, Inno-Eco projektikavand plaanitakse nõukogule esitada aprillis või mais.

5*Nature projekti arutelu:

Rahvusvahelised tegevused: parimate praktikate kogumine (kas tõlgime ka eesti keelde?), õppevisiidid (igasse riiki üks, 2-4 päeva, 5-10 inimest, igas piirkonnas teatud "oma" teema), koolitused, piirkonna tutvustavad reklaammaterjalid. Võib-olla ka vastastikused messikülastused." Otsustasime küsida siseriiklikelt partneritelt, mida nad tahavad õppida ja mida tahavad teistele pakkuda. Külastustel igaüks maksab oma reisi ja majutuse eest, aga seminarikulud/kohvipausid jne maksab vastuvõtja. Projektitaotlusega/koostöökokkuleppega on kiire, Soome tahab varsti alustada.

Inno-Eco projekt:

See projektikavand on veel veidi toorem, on OK, kui same heakskiidu sügisel üldkoosolekul. Krista kohtub Austria partneritega maikuus, oleks tore, kui ka meie esindajad saaks kaasa tulla. Püüab kutsuda ka teised rahvusvahelised partnerid.

2. Rannaala projekti koostöökohtumine

Külastasime Reposaari, mis on ajalooline kaluriküla, aga samas kunagine pealinnakandidaat, kuna siia sadamasse suubuv jõgi viib Tampereni. Ballastiga on toodud saarele võõraid taimi/lilli. Siin on tegevusgrupp rahastanud nt laste ranna rajamist.

Matkasime luidetel. Rand on saanud palju kahjustada spordivõistluste jm massiürituste tõttu. Püütakse külalisi mitte keelata, vaid informeerida ja suunata. Hea tahe on olulisem kui keelud-käsud. On ehitatud liiva kogunemist soodustavad sõrestikud ja kasutatud tekstiili, istutatud liiv-vareskaera, piiratud ohustatud alasid. Oluline on mõistlik suhe kasutuse ja kaitse vahel.

Matk mudaaladele ja linnuvaatlustornidesse. On üks lindude rändeteede punkte, väga hea võimalused linnuvaatluseks. Laudteed ja ratastoolidega juurdepääs. Kasutatakse ka terviseradadenda. Probleemiks pilliroo vohamine, niidetakse mitu korda aastas.

Soomes on 55 tegevusgruppi. Karhuseutu tegevusgrupp on 3 perioodi jooksul teinud 30-40 rahvusvahelist koostööprojekti. Sel perioodil on juba ca 100 projekti rahastanud, kuid koostööprojektide osas oodanud partnerite rahastuse järel. Sel aastal loodavad jõuda ka selle perioodi koostööprojektideni.

Karhuseutu on karude maa. 6 omavalitsust. 56 000 elanikku, 2253 km². Neil on ka kivist randa. On nii toetusejagajad, aga tahavad olla ka arendusorganisatsioon. 10-liikmeline juhatus, iga kuu otsustavad

projektitoetuste üle. Kolmandik omavalitsused, kolmandik, ettevõtted, kolmandik vabauhendused. Huvi juhatuses olemise vastu on suur.

Eelarve 2,2 milj EU+2 milj riigi + 1 milj omavalitsuste raha = 5,2 milj+ taotlejatelt 2,8 milj = kokku 8 milj investering piirkonda. Linnalähedased LAGid saavad vähem raha ja ettevõtjate toetuse määrad on erinevad. Soomes on 55 LAG.

Soome selle piirkonna rannajoon on kogu aeg tõusnud, maad tekib kogu aeg tasapisi juurde. Praegune rand vaid 300 aastat vana. Yyteri rand on ülemäärase turismikasutuse tõttu kannatada saanud, osa luidetest on hävinud, see hävitab ka niisked luidetevahelised nõod. Peamised kahjutekitajad rannajalgpalli turniirid ja 2011 ilus suvi. On nii puhkeala kui Natura 2000 ala. Soomes on vähe liivaluiterandu. Randa on rajatud radade süsteem ja tiik/bassein, et suunata kasutajaid.

Rannaala projekti idee tuleb Pori linnavalitsusest – nende jaoks on ranna/luidete kaitse, matkarajad, loodusharidus oluline ja tahavad seda teha, oleks tore koos rahvusvaheliste partneritega.

Soome soov on luidete osas:

- elustiku taastamine
- korjata ja kasutada vetikaid
- võõrliikide sissetungi takistamine
- vähendada turismikasutusest tekkivaid kahjusid
- selgitada luidete tähtsust ja õrnust osapooltele
- kohalike elanike tuleb informeerimine ja kaasamine

Green care program – kasutavad nt mentaalsete probleemidega, sõltuvushäiretega kui ka vabanevate vangide tööd. Vähe kasutatud, aga tahaks rohkem.

Keskkonnaharidus

Iga aasta septembris keskkonnahariduse nädal, soov sinna integreerida luidete teemat. Koostöö kohalike elaniga, lugude rajad.

Põhja-Iirimaa Causeway Coast and Glens tegevusgrupis on olnud palju juttu koostööprojektide teemal, aga sellest pole kunagi kaugemale jõudnud, nüüd tahab seda teha. Soome partneriga tutvuti LINCil.

Neil on eraldi koostöö töögrupp. Hetkel on läbirääkimisel 6 koostööprojekti:

- Luidete projekt
- Kollaste akende projekt (Järva Arengu partneritega)
- Rannaprojekt päris Iirimaa
- Midagi jõgedega
- Virmaliste projekt
- International Appalachian Trail

Iirlastel on koostööprojekti elluviimine kolmeetapiline :

- 1) Ettevalmistused 100 % adminkuludest
- 2) Teostatavusuuring 5000 naela
- 3) Projekt, millest 80 % peab minema investeringutesse (kokku kuni 400 000 naela)

140 000 elanikku, 2000 km², pikk rannaala, sinise lipu rannad, golf.

281 liiget, 8-liikmeline juhatus. Kogu eelarve 7,8 milj naela, koostööprojektidele 525 000 naela.

Partnerība laukiem un jūrai on Läti tegevusgrupp (ka kalanduse), millel on pikk rannajoon ja palju liivarandu. Eelmisel perioodil oli neil koostööprojekt Leeduga.

10 valda ja 1 linn. 73 353 inimest, aga sellest vaid 21 % (11 000?) LAG ja LAG eelarve ca 700 000 eur.

Neil palju rannaalasid, väikesed omavalitsused. Suurimaks probleemiks vetikate ja pilliroo vohamine.

Eesmärgiks selles projektis: partneritega kogemuste vahetamine nende probleemide osas, vähemalt liivarandade puhastamine, rannaala kasutuse plaan, kohalike elanike teavitamine, kuidas kasutada ja puhastada randa.

Projekti läbirääkimised Pori linna suvemajas

Ajaliselt – kõigile paistab sobivat alustada 2017 sügisest, nt 1.10.2017. Saab ka hiljem liituda. Oleks rahvusvahelised kohtumised igas piirkonnas, nt 2018 varakevadel Põhja-lirimaal, 2018 mai Soomes, 2018 august Eesti-Läti. Igaüks maksab oma reisi ja majutuse eest. Seminariruumid, toit ja kohapealne toit on võõrustajate kanda.

Soomes on n.ö. siseriikliku taotleja ja LAG partnerlus, kus LAG on allkirjastaja, aga siseriiklik partner (Pori linn) on elluviija.

Eesmärk: luidete ja rannaala kaitse ja arendamine turistidele ja kohalikele elanikele

Tulemused:

- Parem juurdepääs
- Suurem teadlikkus
- Küllastajakogemuse tõus
- Paremad ettevõtlustulemused
- Puhtam ja korrastatum rannaala

Ühised tegevused:

1. Õppevisiidid igasse riiki: 1. päev probleemidele pühendatud külastused ja konverents; 2. päev parimate praktikate ringkäik + ka projektipartnerite kohtumine (v.a. Eesti-Läti, kus püüaks veidi ühendada). (+ üks lõppkohtumine)

Soome – looduskaitse ja keskkonnaharidus

Eesti – info ja teenused turistidele (management of coastal area)

Läti – vetikad ja pilliroog

Põhja-liri – küllastajate juurdepääs

Projekti juhtgrupp: kaks inimest: LAG esindaja+projektijuht. Juhtgrupi koosolekud kohtumiste ajal. vajadusel lisakohtumised

2. Väikesed video-dokumentaalfilmid: probleem ja lahendused.

Ajakava:

- 1) Letter of Intent 15.04
- 2) Agreement 31.05
- 3) Skype või päris kohtumine 16.05 kl 13:00 Eesti/Soome aeg